

ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม (ออนไลน์) ครั้งที่ 2

จิตสาธารณะ: กับการขับเคลื่อน นวัตกรรมทางสังคม

19 สิงหาคม 2564 เวลา 09.45—15.00 น.

09.45—
10.00 น.

SPEAKER

จิตสาธารณะ :
พลังของการเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม

รองศาสตราจารย์
นายแพทย์สุริยเดว ศรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

MODERATOR

ดำเนินเวทีโดย
คุณประสาธน์ อังคนันท์
ผู้ก่อตั้งเพจมนุษย์ต่างวัย

SESSION 1
10.00—
12.00 น.

จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม : การตั้งรับ & ปรับตัว ในสถานการณ์โควิด

SPEAKER
01

คุณคุณาวุฒิ บุญยานพคุณ
ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมเพื่อสังคม
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
(องค์การมหาชน)

SPEAKER
02

ดร.รณกร ไวยวุฒิ
อาจารย์ด้าน Innovation Project
และ Sustainable Development
สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SPEAKER
03

คุณวินิต อัครสิทธิกาวร
ผู้อำนวยการ
Enterprise Brand Management
Office SCG

SESSION 2
13.00—
15.00 น.

นวัตกรรมทางสังคม : เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสาธารณะ

SPEAKER
01

คุณนิรกร บุญยกุลเจริญ
นักพัฒนา Website Emergency Alert
(ขงก. เมาทีมีเดีย เทคโนโลยี)
และที่ปรึกษาด้านระบบการแจ้งเตือนวิถีใหม่
(Digital New Normal)

SPEAKER
02

คุณปฏิพัทธ์ สุธา
ผู้ก่อตั้ง Opendream
บริษัทที่นำเอาความเชี่ยวชาญ
ด้านเทคโนโลยีมาช่วยเหลือนวัตกรรม

SPEAKER
03

คุณรณศ ศิริनुมา
ฝ่ายประชาสัมพันธ์และประสานงานต่างประเทศ
สมาคมคนรุ่นใหม่กับนวัตกรรมทางสังคม
(SYSI : เครือข่ายนวัตกรรมคนรุ่นใหม่)

LIVE
MORAL SPACES
#MORALSPACE

คำนำ

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จัดประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยมีวัตถุประสงค์ให้งานประชุมวิชาการนี้เป็นการสร้างพื้นที่ความรู้ (Knowledge space) ของการส่งเสริมคุณธรรมที่มาจากการแลกเปลี่ยนแนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการจริงในพื้นที่ทางสังคมรูปแบบต่าง ๆ

ประเด็นการจัดงานประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคมในแต่ละครั้ง เป็นการหยิบยกประเด็นจากรายงานสถานการณ์คุณธรรมมาสร้างพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสนอทางเลือกของการพัฒนาสังคมในมิติคุณธรรม ทั้งในด้านวิชาการและด้านปฏิบัติการ

ในปี 2564 ได้มีการจัดประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม ครั้งที่ 1 ไปเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 ในหัวข้อ “โควิด-19 จากบทเรียนสู่การเรียนรู้ (Covid – 19 2021 : Lesson and Learn) ซึ่งผลจากการประชุมพบว่า “จิตสาธารณะ” คือต้นทุนความดีที่ทำให้คนในสังคมไทยใช้ในการตั้งรับและปรับตัว (resilience) ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยมีนวัตกรรมทางสังคมเป็นเครื่องมือเสริมพลังให้จิตสาธารณะเข้มแข็ง และเห็นเป็นรูปธรรม

จากข้อค้นพบดังกล่าว ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จึงได้จัดประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม ปี 2564 ครั้งที่ 2 ในหัวข้อ “จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม” เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคมที่ต่างหนุนเสริมซึ่งกันและกัน และเป็นกลไกที่สังคมไทยนำมาใช้ในการตั้งรับและปรับตัวท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งมองภาพของการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ และการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทยในอนาคตร่วมกันต่อไป

สรุปประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม: จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม เป็นการสรุปองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและนักปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

1. บรรยาย “จิตสาธารณะ: พลังของการเปลี่ยนแปลงสังคม
2. เสวนาวิชาการ “จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม: การตั้งรับ & ปรับตัวในสถานการณ์โควิด”
3. เสวนากรณีตัวอย่าง “นวัตกรรมทางสังคม: เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสำนึกสาธารณะ”

คณะทำงานศูนย์คุณธรรมหวังว่าองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนในการประชุมครั้งนี้ จะเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับการนำเสนอประเด็นคุณธรรมในแง่มุมใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์สังคมและชีวิตของผู้คน และในขณะเดียวกันก็เป็นการเสนอถึงความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย

คณะทำงานศูนย์คุณธรรม

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
สรุปประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม: จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม	1
▪ “จิตสาธารณะ: พลังของการเปลี่ยนแปลงสังคม”	1
▪ “จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม: การตั้งรับ & ปรับตัวในสถานการณ์โควิด”	2
▪ “นวัตกรรมทางสังคม: เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสำนึกสาธารณะ”	7
ภาคผนวก	12
▪ ก รายละเอียดโครงการ	12
▪ ข กำหนดการ	14

สรุปประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม
จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม

“จิตสาธารณะ: พลังของการเปลี่ยนแปลงสังคม”

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เล่าถึงประสบการณ์การทำงานเป็นแพทย์มากกว่า 30 ปี โดยในปีแรกได้ลงพื้นที่ไปใช้ทุนอยู่ที่จังหวัดชุมพร ซึ่งตอนนั้นประสบกับพายุไต้ฝุ่นเกย์พอดิ และมีโอกาสได้เป็นหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้เห็น**ทุนเดิมของสังคมไทยที่ผู้คนมีจิตใจไมตรี มีจิตอาสา**กันเยอะ จิตอาสาจากหลากหลายที่พากันลงพื้นที่ไปช่วยเหลือชาวบ้านโดยไม่ได้สอบถามก่อนว่าสามารถเดินทางเข้าไปช่วยเหลือได้หรือไม่ ทำให้ต้องมีหน่วยไปช่วยเหลือจิตอาสาอีกทีหนึ่ง จากเหตุการณ์นี้จะเห็นว่าจิตอาสา**น้ำใจแบ่งปัน**ของพี่น้องชาวไทยเยอะมาก แต่**สิ่งที่ขาด**มากเช่นกันก็คือ**การบริหารจัดการ**

20 ปีต่อมา ได้มาอยู่ในเหตุการณ์มหาอุทกภัย ตอนนั้นทำงานที่มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา) และได้ช่วยตั้งศูนย์กลางช่วยเหลือชาวบ้านแถวนั้น จากเหตุการณ์นี้ทำให้ได้เรียนรู้ว่า**ชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่แล้ว** แม้จะประสบปัญหาแต่จะฟื้นตัวได้เร็ว เพราะชุมชน**สมัครสมานสามัคคีกันและมีวิธิตด** วิธีการจัดการกับปัญหาได้เร็ว

ในไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีกรณีของถ้ำหลวงที่น้อง ๆ 13 ชีวิตเข้าไปติดถ้ำ จิตอาสาหลังไหลเข้าไปช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก และช่วยเหลือได้สำเร็จ ซึ่งจะเห็นว่าคนที่เป็นเจ้าภาพหลักในการช่วยเหลือ**นั้นมีวิธีการบริหารจัดการที่ดี** วางแผนอย่างเป็นระบบ จึงสามารถช่วยแก้ปัญหาได้สำเร็จเป็นอย่างดี

ตั้งแต่ปีที่แล้วจนมาถึงปัจจุบัน เราเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 ซึ่งปีนี้รุนแรงมาก การรับมือกับโควิด-19 มี 3 เรื่องที่เราเรียนรู้ คือ 1. ระบบบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งเป็น macro system 2. ระบบสาธารณสุข และ 3. ทุนทางสังคม (social capital) ตั้งแต่ปีที่แล้วจะเห็นว่า**มีระบบ** อสม. ชุมชนมี**ทุนเดิม**ที่ถูกวางโครงสร้างเป็นระบบลงไปจนถึงระดับที่เรียกว่าหมู่บ้าน แต่ละบ้านในชุมชนแทบจะรู้จักกันหมด นับเป็นจุดแข็งของชุมชน แต่ก็**เป็นจุดอ่อน**ในสังคมเมือง เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล ตอนนี้ปัญหาเกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นส่วนใหญ่ เราจะ**ทำอะไรที่จะทำให้สิ่งที่เราเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา** นำมาปรับใช้ป้องกันปัญหาในอนาคต โดยเฉพาะ**ทุนเดิม**ที่เรามี คือ จิตอาสา เราจะ**ทำอะไรให้จิตอาสาเหล่านี้**กลายมาเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่ช่วยแก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นก่อนแล้วค่อยคิด ไม่อยากให้

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเฉพาะกิจ แต่ต้องการให้มีการขยายผลต่อยอด และนวัตกรรมอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การดูแลเยียวยาจิตใจ ทั้งผู้ป่วยและคนดูแลผู้ป่วย

“จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม: การตั้งรับ & ปรับตัวในสถานการณ์โควิด”

วิทยากร	<p>คุณคุณาวุฒิ บุญญานพคุณ ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมเพื่อสังคม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ดร.รณกร ไวยวุฒิ อาจารย์ด้าน Innovation Project และ Sustainable Development สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณวินัส อัครสิทธิถาวร ผู้อำนวยการ Enterprise Brand Management Office SCG</p>
ดำเนินรายการ	<p>คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ก่อตั้งเพจและพิธีกรรายการ “มนุษย์ต่างวัย”</p>
สรุปประเด็น	<p>นางสาวเปรมกมล สมใจ นางสาวลักษิกา เงาะเศษ นักวิชาการ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)</p>

■ บทบาทของนวัตกรรมทางสังคมในการส่งเสริมจิตสาธารณะ

คุณคุณาวุฒิ บุญญานพคุณ ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมเพื่อสังคม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ NIA กล่าวว่า คนทั่วไปมักจะมองว่านวัตกรรมเป็นเรื่องของเทคโนโลยีขั้นสูงที่สร้างรายได้หรือผลตอบแทนเร็ว เมื่อเอาคำว่า “นวัตกรรม” มาผนวกรวมกับคำว่า “สังคม” จึงมีมิติที่เพิ่มขึ้นมา คือ สิ่งนั้นนอกจากจะสร้างกำไรหรือมูลค่าแล้ว จะต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคมด้วย NIA มองว่า “นวัตกรรมทางสังคม” (Social Innovation) เป็นคำที่ใหญ่มาก จึงโฟกัสลงมาที่คำว่า “นวัตกรรมเพื่อสังคม” (Innovation for society) เพราะไม่ได้ยึดติดกับกรอบแนวคิดหรือกระบวนทัศน์ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลง

เชิงระบบอย่างเดี่ยว แต่มองไปถึงภาคเอกชนหรือคนรุ่นใหม่ที่สร้างนวัตกรรมขึ้นมา ตอนแรกเขาอาจจะสร้างนวัตกรรมเพื่อธุรกิจ แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ เขาก็ได้ระดมความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยเหลือสังคม ซึ่งก็นับเป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม

“นวัตกรรมเพื่อสังคม” หมายถึง การประยุกต์ใช้ความคิดใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่ในการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชน และสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การสร้างเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคม อย่างยั่งยืน ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม และสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม ลักษณะของนวัตกรรมเพื่อสังคม คือ 1. มีความใหม่ อาจจะได้เป็นเทคโนโลยี แต่เป็นองค์ความรู้ใหม่ กระบวนทัศน์ใหม่ การจัดการความรู้ใหม่ 2. สร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคม และ 3. มีความยั่งยืน สามารถขยายผลต่อได้ ไม่ใช่ทำขึ้นมาแล้วจบไป

ประเด็นชวนคิดถ้าหากวิกฤตโควิด-19 สิ้นสุดลง ได้แก่

1. ภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยจะฟื้นตัวได้อย่างไร (Economic revival)
2. ประเทศไทยมีความพร้อมในการตั้งรับวิกฤตใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างไร (National Immune System)
3. วิถีชีวิตของคนไทยหลังจากนี้จะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะผู้คนในสังคมเมืองที่ปกติไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากอยู่แล้ว เมื่อเกิดวิกฤตโควิด-19 ก็ยิ่งทำให้เกิดระยะห่างต่อกันมากขึ้นกว่าเดิม (connect with less contact)

ผลที่เกิดขึ้นจากวิกฤตโควิด-19 ได้แก่

1. ความกังวลด้านสุขภาพมากขึ้น การทำประกันสุขภาพมากขึ้น ผู้คนจะมีความกลัวต่อโรคต่าง ๆ ที่อาจมาจากสถานที่ สิ่งของ การพบปะ การเข้าสังคม
2. มีการนำระบบดิจิทัล (Digital Transformation) มาปรับใช้ในกระบวนการทำงานมากขึ้น เช่น การให้ทำงานที่บ้าน (Work from home) การใช้โปรแกรมในการวางแผนงาน เช่น Zoom, Microsoft Team, Trello และ Asana และการสื่อสารผ่าน Social media ต่าง ๆ เช่น Line และ Facebook
3. การนำระบบดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจมากขึ้น โดยตลาดออนไลน์ (E-commerce) โตขึ้นอย่างมาก เนื่องจากห้างสรรพสินค้าปิด แพลตฟอร์มในการซื้อขายของออนไลน์มีมากมาย เช่น Shopee, Lazada, JD Central และ priceza.com ซึ่งมีสินค้าใหม่เข้ามาทุกวัน รวมถึง Health Delivery ที่ผู้คนสามารถรับยาได้โดยไม่ต้องไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล
4. ธุรกิจบริการล้มทั้งยืน เช่น ธุรกิจการบิน การท่องเที่ยว และโรงแรม ถ้ายังไม่มีปรับตัวหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จะฟื้นตัวยาก และธุรกิจที่จะเข้ามาแทน คือ ธุรกิจที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุและสุขภาพ ซึ่งจะโตมากขึ้นเพราะมีระบบสาธารณสุขที่เอื้อ
5. การชะลอตัวของภาคการผลิต เนื่องจากการปิดประเทศ ส่งผลต่อ Global Value Chain มีหลายอุตสาหกรรมดึงเอา Supply Chain กลับมาผลิตที่ประเทศ/ภูมิภาคตนเอง ดังนั้น ประเทศที่เคยรับจ้างหรืออยู่ใน Supply Chain ต่าง ๆ จะต้องระมัดระวัง ส่วนอุตสาหกรรมและธุรกิจที่เน้นระบบ Digital และ Automantion จะฟื้นตัวได้เร็วกว่ากลุ่มที่อาศัยแรงงานคน
6. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยิ่งเกิดวิกฤตจะยิ่งทำให้ช่องว่างความไม่เท่าเทียมเปิดกว้างขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ส่งผลต่อความเครียด การฆ่าตัวตาย และพัฒนาการของเด็กวัยเรียน
7. คนตกงานมากขึ้น และปัญหาแรงงาน คือ แรงงานต่างด้าวกลับประเทศมากขึ้น เศรษฐกิจของประเทศถดถอยอยู่ในระยะยาวนานมากขึ้น

8. หนี้สินครัวเรือนและหนี้สาธารณะของประเทศสูงขึ้น โดยมีข้อมูลว่า 7.3 ล้านครัวเรือน มีเงินเก็บที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 1 เดือนเท่านั้น

องค์ประกอบของการวิเคราะห์หนี้วัฏกรรมเพื่อสังคมจะต้องดูจาก 1. ชุมชน 2. สิ่งแวดล้อม และ 3. ความยั่งยืน

คนไทยมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ไม่แพ้ชาติอื่น แต่ปัญหา คือ ประเทศไทยขาดการบริหารจัดการร่วมกัน ขาดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงถึงนวัตกรรมที่ทำสำเร็จแล้วมาดำเนินการและขยายผลต่อ เช่น แพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 มีตั้งแต่การคัดกรอง การแนะนำเบื้องต้น การรักษาแพทย์ผ่านระบบสุขภาพทางไกล การวินิจฉัยเบื้องต้น ระบบการดูแลผู้ป่วย การรับส่งผู้ป่วย การบริหารจัดการองค์กรออนไลน์ การเรียนและสื่อการสอนออนไลน์ การประชุมออนไลน์ การส่งงาน/เอกสาร/พัสดุ การลดความแออัดในพื้นที่ชุมชน และการรวบรวมข้อมูล แต่ในแง่ของการนำไปใช้งานและการขยายผลยังติดขัด

■ บทบาทของภาคเอกชนกับการดำเนินงาน CSR และนวัตกรรมทางสังคม

คุณวินัส อัครสิทธิถาวร ผู้อำนวยการ Enterprise Brand Management Office SCG กล่าวว่าในมุมมองของ SCG มองว่า นวัตกรรมคือของใหม่ที่มีคุณค่าต่อผู้รับ โดยคุณค่านั้นคือความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (customer centric) ซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการได้อย่างทันท่วงทีด้วย

นวัตกรรมของ SCG ที่ช่วยเหลือสังคมในช่วงวิกฤตโควิด-19 ได้แก่

1. ห้องตรวจคัดกรองโควิด ตั้งแต่โควิด-19 เริ่มระบาด SCG หันมามองว่าองค์กรมีนวัตกรรมอะไรบ้างที่จะสามารถช่วยปกป้องบุคลากรทางการแพทย์ โดย SCG นั้นมีเทคโนโลยีการสร้างบ้านแบบโมดูลาร์ (Modular) หรือสำเร็จรูป ซึ่งสามารถสร้างบ้านขึ้นในโรงงานแล้วยกไปตั้งในที่ดินของลูกค้า รวมถึงเทคโนโลยีการออกแบบสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ แบบ 3 มิติ หรือ BIM ที่สามารถคำนวณได้ว่าต้องใช้วัสดุ วัสดุดิบ เท่าไหร่ถึงจะเหมาะสม พอเหมาะ ไม่เหลือขยะ ซึ่งนับเป็นเทคโนโลยีที่มีความยั่งยืน SCG ได้นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาสร้างเป็นห้องตรวจคัดกรองโควิด และใส่เทคโนโลยีความดันบวกความดันลบเข้าไป พร้อมทั้งเลือกใช้พลาสติกทำเป็นผนังห้องแทนปูนหรือวัสดุอื่น ๆ เพื่อให้เบาต่อการขนย้าย

2. เตียงสนามกระดาศ แนวคิดที่ SCG ใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนานวัตกรรม คือ “Plan for the worst” และ “Do for the best” โดยในภาวะวิกฤตเราจะคิดถึงสิ่งเลวร้ายที่สุดที่อาจเกิดขึ้นไว้ก่อนเสมอ

เพื่อจะได้เตรียมรับมือได้ทัน และทำสิ่งที่ดีที่สุด เมื่อเห็นว่าโรงพยาบาลสนามมีมากขึ้น จึงคิดต่อว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์ขาดแคลนอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามมา และเนื่องจากทำธุรกิจเกี่ยวกับกล่องกระดาษลูกฟูกซึ่งมีความแข็งแรง จึงช่วยกันออกแบบให้กลายเป็นเตียงที่มีน้ำหนักเบา ขนส่งง่าย ประกอบง่ายโดยไม่ต้องใช้กาว รองรับน้ำหนักได้มากถึง 100 กิโลกรัม แข็งแรง ทนทาน และรองรับสรีระของคนเอเชีย

3. ห้องน้ำสำเร็จรูป สามารถยกไปต่อกับระบบบำบัด ระบบน้ำ ของโรงพยาบาลสนามได้ โดยพยายามสร้างห้องน้ำให้เป็นแบบสัณฐานน้อยที่สุด และใช้เป็นทั้งห้องสุขาและห้องอาบน้ำได้ในห้องเดียว

4. แคนซูลเคลื่อนย้ายผู้ป่วยความดันลบ SCG เห็นว่าจิตอาสาทั้งคนขับรถ คนเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ล้วนมีความเสี่ยง เพราะต้องนั่งมาในรถกับผู้ป่วย จึงทำแคนซูลเคลื่อนย้ายผู้ป่วยความดันลบที่ช่วยป้องกันเชื้อแพร่กระจายออกมา และผู้ป่วยที่อยู่ในแคนซูลสามารถขยับตัวได้เพื่อทำ CT Scan โดยไม่ต้องออกจากแคนซูล เพราะแคนซูลมีความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นการช่วยป้องกันเชื้อแพร่กระจายสู่บุคลากรทางการแพทย์ด้วย

5. ห้องไอซียูโมดูลาร์ เพื่อแยกผู้ป่วยวิกฤตกับผู้ป่วยทั่วไปออกจากกัน พร้อมกับมีหุ่นยนต์รับส่งยาให้แก่ผู้ป่วยเพื่อลดโอกาสการติดเชื้อของบุคลากรทางการแพทย์

6. ห้องผู้ป่วยฉุกเฉินโมดูลาร์ ER / ห้อง X-ray ที่สร้างขึ้นมาต่างหาก เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อ

7. ถุงซักผ้าละลายน้ำ ลดการสัมผัสเชื้อจากเสื้อผ้าโดยตรง

8. ศูนย์ฉีดวัคซีนโควิด-19 SCG บางชื่อ เกิดจากความคิดที่ว่าต้องให้วัคซีนเดินไปหาคน ไม่ใช่ให้คนเดินไปหาวัคซีน จึงประสานกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยว่ามีบริษัทเอกชนใดที่มีพื้นที่มาก มาช่วยกันจัดพื้นที่ให้ประชาชนมาฉีดวัคซีน เป็นการลดภาระภาครัฐ มีจิตอาสาช่วยกันให้บริการ อำนวยความสะดวก แก่ผู้ที่มาฉีดวัคซีน

■ บทบาทของภาคเอกชนกับการดำเนินงาน CSR และนวัตกรรมทางสังคม

ดร.รณกร ไวยวุฒิ อาจารย์ด้าน Innovation Project และ Sustainable Development สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า “นวัตกรรมทางสังคม” และ “นวัตกรรมเพื่อสังคม” คล้ายกัน เพราะลักษณะสำคัญของ “นวัตกรรม” คือ ต้องมีกำไร ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของตัวเงินหรือคุณค่าต่อสังคมที่ช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมในเชิงบวก

mindset เป็นตัวตั้งต้นของการสร้างนวัตกรรม เด็กสมัยนี้สามารถเข้าถึงข้อมูล องค์กรความรู้ และเครื่องมือช่วยต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้ mindset ของเด็กสมัยนี้เปลี่ยนแปลงเร็วมาก

โดยต้องการสร้างนวัตกรรมมากขึ้น พร้อมกับมีโอกาสในการลองทำมากกว่าสมัยก่อน **นวัตกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีการลองทำ ลองผิดพลาด เรียนรู้จากความผิดพลาด และลองทำขึ้นมาใหม่จนสำเร็จ**

ทางจุฬาฯ พยายามสร้าง Innovation ecosystem เป็นระบบนิเวศของการสร้างนวัตกรรม เราเชื่อว่าเราสร้างนวัตกรรมคนเดียวไม่ได้ อาจารย์สร้างคนเดียวไม่ได้ นิสิตสร้างคนเดียวไม่ได้ ศิษย์เก่าสร้างคนเดียวไม่ได้ ดังนั้น เราจึงรวมเอาศิษย์เก่า อาจารย์ นักวิจัย นิสิต รวมถึงเด็กนักเรียนในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ เข้ามาร่วมสร้างนวัตกรรมด้วยกัน ซึ่งจะทำให้เราสามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างรวดเร็วและตรงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

นวัตกรรมที่ทางจุฬาฯ สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองวิกฤตโควิด-19 แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโควิด-19 ได้แก่

- Screening Innovation เช่น ชุดตรวจโควิดไบยา (Baiya) “รถดมไว” รถตรวจโควิดที่ใช้สุนัขดมกลิ่น แอปพลิเคชัน Lung Care ที่ช่วยทดสอบความแข็งแรงของปอด มีการทำ absolute โดยการเอา biopolymer มา modify เป็น nano ใช้เป็นสารฉีดพ่นหน้ากากผ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกรองเชื้อโรคหรือฝุ่น

- นวัตกรรมการรักษา เช่น ไบยาไฟโตฟาร์มที่ใช้ไบยาสูบในการสร้างตัววัคซีนขึ้นมา วัคซีน ChulaCov19

- อื่น ๆ เช่น หุ่นยนต์ปันโต หุ่นยนต์นินจา ที่ช่วยบริหารจัดการโรงพยาบาลและผู้ป่วยเพื่อช่วยลดการสัมผัส ลดการติดเชื้อ

2. นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม เป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น ทำให้การบริหารจัดการชีวิตของเราง่ายขึ้น เช่น

- myCourseVille ให้นักเรียนสามารถเรียนได้ง่ายขึ้น จัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น ให้อาจารย์สามารถสื่อสารกับนักเรียนได้รวดเร็ว มี telemedicine หรือการปรึกษาแพทย์ผ่านระบบสุขภาพทางไกล

- ศิษย์เก่าเปิด “กลุ่มเปิดไทยสู้โควิด” เป็นการใช้ value ที่มีอยู่ของแต่ละคนมารวมกัน เพื่อให้สามารถผ่านวิกฤตนี้ไปได้

ปัจจุบันมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา กำลังถูก disrupt ด้วยอะไรหลาย ๆ อย่าง ซึ่งทำให้การเรียนการสอน mindset ของอาจารย์ บทบาทของอาจารย์หรือผู้บริหารต้องเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การสร้าง mindset หรือปลูกจิตสำนึก การสร้าง soft skill competencies เป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาเริ่มคำนึงถึง

“นวัตกรรมทางสังคม: เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสำนึกสาธารณะ”

วิทยากร	<p>คุณนิธิกร บุญยกุลเจริญ ทีมพัฒนา Website Emergency Alert (บจก. เมตามีเดีย เทคโนโลยี) และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการดิจิทัลวิถีใหม่ (Digital New Normal)</p> <p>คุณปฏิพัทธ์ สุสำเภา ผู้ก่อตั้ง Opendream บริษัทที่นำเอาความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมาช่วยเหลือสังคม</p> <p>คุณธเนศ ศิริनुมาศ ฝ่ายประชาสัมพันธ์และประสานงานต่างประเทศ สมาคมคนรุ่นใหม่กับนวัตกรรมทางสังคม (SYSI หรือ เครือข่ายนวัตกรรมคนรุ่นใหม่)</p>
ดำเนินรายการ	<p>คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ก่อตั้งเพจและพิธีกรรายการ “มนุษย์ต่างวัย”</p>
สรุปประเด็น	<p>นางสาวเปรมกมล สมใจ นางสาวลักขิกา เกาะเศษ นักวิชาการ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)</p>

■ คุณนิธิกร บุญยกุลเจริญ

จุดเริ่มต้นหรือแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมเกิดจากประสบการณ์การทำกิจกรรมตั้งแต่สมัยเรียนซึ่งทำให้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ และตั้งคำถามว่าจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างไรบ้าง รวมถึงการเข้าเรียนวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ทำให้รู้ว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลายและรวดเร็ว อีกทั้งยังทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนจากหลากหลายศาสตร์ที่มีจิตสาธารณะเป็นทุนเดิมอยู่แล้วได้มาร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

นิสัยส่วนตัวเป็นคนที่ค่อนข้างบ่นน้อย แต่ลงมือทำทันที ข้อดีของการทำงานในองค์กรภาคเอกชนคือ สามารถลงมือทำได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลากับระบบจัดซื้อจัดจ้างเหมือนภาครัฐ และไม่ใ้มองว่าตนเองเป็นประชากรไทยอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นประชากรโลกด้วย (global citizen) ดังนั้น เวลามองเห็นปัญหา

ต่าง ๆ จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลของต่างประเทศด้วยว่าเขามีวิธีการรับมือหรือแก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อนำสิ่งที่ตีมาปรับใช้ “ถ้าต่างประเทศทำได้ เราก็ทำได้”

ทักษะสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมที่นอกเหนือจากการมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแล้วก็คือ การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) พยายามมองปัญหาและตั้งคำถามว่าปัญหานั้น ๆ จะมีวิธีการแก้ไขได้อย่างไรบ้าง “คนเราไม่ได้ต้องการข้อสรุปเพื่อไปเจาะรู แต่เราต้องการรู เพราะฉะนั้นถ้าหากมีอะไรที่จะสร้างรูได้ และถูกกว่า เร็วกว่า ก็เอาอันนั้น”

ตัวอย่างนวัตกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้น ได้แก่

1. Dashboard แสดงสถิติผู้ติดเชื้อโควิด-19 ซึ่งทำขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2563 ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดของเชื้อและยังไม่ทราบตัวเลขผู้ติดเชื้อที่แท้จริง โดยดึงข้อมูลมาจาก open data แล้วนำมาเสนอเป็นสถิติที่เข้าใจง่าย เพื่อให้คนในสังคมรับรู้และวางแผนชีวิตของตนได้
2. ฐานข้อมูลสถานที่ตรวจและเข้ารับการรักษาผู้ติดเชื้อโควิด-19 ซึ่งแสดงพิกัดบนแผนที่ โดยเป็นการทำงานร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ DGA เพื่อให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะได้มากขึ้น
3. ระบบตรวจสอบพิกัดรัศมีจากจุดเกิดเหตุไฟไหม้ “โรงงานกึ่งแก้ว” ซึ่งทำให้รู้ว่าอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุกี่กิโลเมตร อยู่ในจุดที่อาจได้รับผลกระทบจากแรงระเบิดหรือไม่ โดยใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้นในการทำระบบหลังจากเกิดเหตุไฟไหม้
4. ตั้งกลุ่ม Kao Geek ขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมเอานักพัฒนาจิตอาสาเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคม โดยผลงานล่าสุด คือ ระบบแปลงไฟล์เอกสารจากรูปแบบ PDF เป็น CSV ซึ่งช่วยให้โฟกัสข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเสียเวลาอ่านเอกสารทั้งหมด และกำลังพัฒนา “Fact Finding Platform” สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในที่ชุมนุม เมื่อมีการฟ้องร้องเกิดขึ้นสามารถดึงข้อมูลจากแพลตฟอร์มไปตรวจสอบได้

ในปัจจุบันและอนาคตยังมีปัญหาที่รอการแก้ไขอยู่มาก ที่ผ่านมานวัตกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้นนั้น ไม่ได้ทำเพราะหวังรายได้ แต่ทำขึ้นเพราะคิดว่ามันจำเป็นต่อสังคม มีคนจำนวนมากที่มีความตื่นตัวที่จะทำงานด้านจิตอาสา (active citizen) เช่น ทีมพัฒนา <https://www.jitasa.care> (จิตอาสาดูแลไทย) แพลตฟอร์มแผนที่เพื่อสนับสนุนข้อมูลและการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเกิดจากทีมพัฒนามองเห็นว่าผู้ป่วยติดเชื้อจำนวนมากที่กักตัวดูแลตนเองอยู่ที่บ้าน (Home Isolation) ไม่ได้ได้รับการรักษา ไม่ได้เตียง ไม่ได้ยา แพลตฟอร์มนี้จึงแสดงพิกัดให้เห็นว่าผู้ป่วยตกค้างอยู่ที่ไหนบ้าง หลังจากนั้นก็มีจิตอาสาที่ทำด้าน operation การส่งมอบยา เข้ามาอาสารับส่งยาให้แก่ผู้ป่วยที่บ้าน จะเห็นว่าทุกคนล้วนเป็นจิตอาสาที่สมัครใจทำเพื่อสังคม โดยไม่มีใครบังคับและครอบงำ เพราะมองเห็นร่วมกันว่าปัญหาของประเทศคือวิกฤติของเรา ถ้าสังคมไม่ปลอดภัย เราก็ไม่มีวันปลอดภัยเช่นกัน

ปัจจุบันประเทศไทยยังมีปัญหาหรือข้อติดขัดในการพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากภาครัฐยังมี mindset ที่เน้นการซื้อนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้แก้ไขปัญหามาใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมของ start up ในประเทศให้เกิดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากคนไทยเอง

■ คุณปฏิพัทธ์ สุสำเภา

จุดเริ่มต้นหรือแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมเกิดจากประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งขณะนั้นอยู่ในช่วงเว็บ 2.0 ที่ภาครัฐยังมีมุมมองว่าเว็บไซต์เป็นภัยคุกคามต่อรัฐ จึงพยายามทำเครื่องมือกลางที่เปิดพื้นที่ให้คนในสังคมได้เข้ามาเสนอความคิดเห็น ถกเถียงกัน บนเว็บไซต์ ซึ่งช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ต่อมาจึงตัดสินใจเปิดบริษัท Opendream เป็นการแปลงจิตสาธารณะของตนให้เป็นธุรกิจที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ “เราสามารถทำดีไปได้ และก็รวยไปด้วย”

Opendream สนใจ 3 ประเด็นหลัก คือ 1. สุขภาพ 2. การศึกษา และ 3. ประชาธิปไตย พยายามสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรมทางสังคมต่าง ๆ ขึ้นมา โดยมีเป้าหมายเพื่อกระจายอำนาจสู่ประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้

1. ด้านสุขภาพ ทำอย่างไรจะทำให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้เมื่อเจ็บป่วย เพื่อลดภาระของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการดูแลตนเอง และทำอย่างไรจะทำให้เกิดการเฝ้าระวังโรคระบาดได้จากภาคประชาชน

2. ด้านการศึกษา ทำอย่างไรจะทำให้กระจายอำนาจการเรียนรู้ โดยเฉพาะประเด็นที่มักไม่มีการสอนในห้องเรียน เช่น การต่อต้านคอร์รัปชัน และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

3. ด้านประชาธิปไตย ทำอย่างไรจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกจากการเข้าคูหากาบัตรเลือกตั้ง

ตัวอย่างนวัตกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้น เช่น การสร้างแพลตฟอร์มร่วมกับพาร์ทเนอร์ต่าง ๆ ในการติดตามการนับคะแนนผลการเลือกตั้ง

ปัจจัยสำคัญในการสร้างนวัตกรรมทางสังคม คือ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ทำให้คนยุคนี้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น หรือ “ข้อป้องกันการมีส่วนร่วม” เลือกทำในสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ เช่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำแอปพลิเคชันช่วยเหลือผู้ป่วยติดเชื้อมากักตัวที่บ้าน แพทย์สามารถทำ Home Isolation online ผ่าน Line โดยไม่ต้องพึ่งโครงสร้างภาครัฐ คนที่ไม่ได้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอะไรเลย แต่มีเงิน สามารถบริจาคเงินเพื่อช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางสังคม คนที่มีเครือข่ายกว้างขวางสามารถลุกขึ้นมาสร้างเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้เอง นอกจากนั้น ยังทำให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่สะสมไว้ “เมืองไทยสะสมหนองไว้เยอะ โควิดเร่งให้หนองทะลักออกมา” เราจะเห็นระบบ

การทำงานของภาครัฐที่ยังเป็นแบบแนวตั้ง เป็นแบบ Top-down ในขณะที่ความต้องการของประชาชนเป็นแนวนอน

ดังนั้น เจ็อนไขหลักในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในยุคปัจจุบันและอนาคต คือ การคิดแบบแนวนอน นวัตกรรมจะต้องมีภาพการคิดในแนวนอนมากขึ้น ทั้งนี้ความเชี่ยวชาญเฉพาะก็ยังคงจำเป็นต้องมี แต่ต้องขยายความร่วมมือ ดึงความเชี่ยวชาญอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรม เป็นสหวิทยาการมากขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการสร้างนวัตกรรมทางสังคมเป็นเกมยาว ต้องอาศัยคนจากทั้ง 2 generation มารวมกัน ต้องคิดถึงว่าคนรุ่นหลังจะมองเราอย่างไร อย่าทำในสิ่งที่ลูกหลานจะต่อว่าเราได้

■ คุณธนศ ศิริनुมาศ

จุดเริ่มต้นหรือแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมเกิดจากสมัยเด็กชอบดูการ์ตูน เนื้อหาของการ์ตูนส่วนใหญ่จะมีเด็กกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งลุกขึ้นมาปกป้องโลก กอบกู้โลก จึงเกิดการตั้งคำถามว่าทำไมต้องเป็นเช่นนั้น รวมถึงการชอบดูสารคดีด้วยทำให้เห็นปัญหาในระดับโลกที่เกิดขึ้น เมื่อมีโอกาสได้ทำงานในบริษัทแห่งหนึ่งซึ่งทำธุรกิจเพื่อสังคม เช่น การรับทุนจาก สสส. มาจัดกิจกรรมให้เด็ก เยาวชน และพัฒนาครูในจังหวัดปทุมธานี จึงค้นพบว่าตนเองชอบงานด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านเด็กและเยาวชน อีกทั้งการได้เจอกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น Inskru ซึ่งทำเว็บไซต์รวมโอเดียการสอนของครู รวมถึงการมีประสบการณ์ทำงานด้านประชาสัมพันธ์ตั้งแต่สมัยเรียน จึงรับหน้าที่เป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้กับ SYSI พร้อมกับการออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ “ได้เป็นครูสมใจ เพียงแต่ไม่ใช่ครูในระบบ” ซึ่งนับเป็นการนำทักษะ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มาช่วยแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะเรื่องการสื่อสารที่ตนมองว่าเป็นเรื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยขับเคลื่อนสังคมได้เช่นกัน

SYSI เป็นศูนย์บ่มเพาะและสนับสนุน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. สนับสนุนทุนให้เด็กและเยาวชน
2. สนับสนุนความรู้ ทั้งการฟอร์มทีม และการลงไปเรียนรู้ในพื้นที่จริง
3. การเป็นที่เลี้ยง ติดตามแบบองค์รวม ทั้งชีวิต จิตใจ
4. การให้เครือข่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายด้านสุขภาพ เครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การทำงานร่วมกันในประเด็นใหม่ ๆ

ตัวอย่างนวัตกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้น ได้แก่

1. การร่วมงานกับ start up คือ Inskru ในการทำสื่อการเรียนการสอนเรื่องโรคระบาด
 2. รูปภาพประกอบข้อความแนะนำการใช้ชีวิตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเลือกใช้ตัวอักษรที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้เครือข่ายครอบครัวส่งต่อให้กันผ่าน social media ต่าง ๆ
 3. การพัฒนา Thailand COVID-19 TRACKER กับ 5Lab เพื่อระบุพิกัดการระบาดของโควิด-19
 4. องค์กรความรู้ “9 แนวทางจากต่างประเทศ” จัดทำขึ้นในช่วงที่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่มีนโยบายเรื่องการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงได้ไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลของต่างประเทศเพื่อนำมาเสนอเป็นนโยบาย เช่น การสับหว่างการเรียน การเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายและเชิงกระบวนการ
 5. “สกุลเงินคลองเตย” ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับกลุ่มคลองเตยดีจังและเทใจ เพื่อบริหารจัดการเรื่องการกระจายถุงยังชีพให้ทั่วถึงและช่วยให้ร้านค้าในชุมชนมีรายได้ เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชน
 6. “ตู้ปันสุข” ซึ่งตอนแรกเกิดขึ้น 5 จุดภายในกรุงเทพฯ จากนั้นจึงกระจายทั่วประเทศ
 7. <https://www.jitasa.care> (จิตอาสาดูแลไทย) แพลตฟอร์มแผนที่เพื่อสนับสนุนข้อมูลและการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งแจ้งพิกัดผู้ป่วย ขอความช่วยเหลือ รวมจุดรับเผาศพผู้ติดเชื้อ และรับอาสาช่วยเหลือต่าง ๆ
 8. <http://isickineedbed.web.app> เว็บแอปพลิเคชันสำหรับผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ที่ไม่สามารถหาเตียงได้มาโพสต์หาเตียง ซึ่งในเว็บไซต์มีระบบอัปเดตอาการแบบไทม์ไลน์ บอกโรคประจำตัว สิ่งของที่ผู้ป่วยต้องการ (อาหาร ยา ถังออกซิเจน)
 9. Homecare by AGNOS แอปพลิเคชันลงทะเบียนสำหรับผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ที่รอเข้ารับการรักษา มีการประเมินอาการโดยทีมแพทย์และเจ้าหน้าที่เพื่อรับการดูแลเบื้องต้น ติดตามอาการผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด และมีการจัดส่งยาและสิ่งของที่จำเป็นตามความเหมาะสม
- ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่มีมุมมองว่าตนเองเป็นพลเมืองโลกมากกว่าการยึดติดกับประเทศใดประเทศหนึ่ง และมองประเด็นทางสังคมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ไขว้และเชื่อมโยงกัน สิ่งสำคัญที่อยากบอกกับคนรุ่นใหม่คือ “fail fast fail forward” อย่างกลัวที่จะผิดพลาด การได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ค้นพบตนเองมากขึ้น ต้องกล้าล้ม เรียนรู้จากความสำเร็จแล้วลุกขึ้นมาทำใหม่ รวมถึงการมีจิตอาสาเป็นเรื่องที่ดี แต่ต้องตระหนักด้วยว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นการทำเพื่อช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่การไปทำหน้าที่แทนรัฐ
- อีกอย่างหนึ่งที่อยากบอกคนรุ่นใหม่ก็คือ อย่าคิดว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นต้องเจ๋ง ต้องประกวดแล้วกรรมการชอบ นวัตกรรมทางสังคมควรเป็นสิ่งที่มิประโยชน์และขยายผลต่อยอดได้

ภาคผนวก

ก รายละเอียดโครงการ

ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม (ออนไลน์)
จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม
ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2564 เวลา 09.45-15.00 น.

1. หลักการและเหตุผล

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จัดประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยมีวัตถุประสงค์ให้งานประชุมวิชาการนี้เป็นการสร้างพื้นที่ความรู้ (Knowledge space) ของการส่งเสริมคุณธรรมที่มาจาก การแลกเปลี่ยนแนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการจริงในพื้นที่ทางสังคมรูปแบบต่าง ๆ

ประเด็นการจัดงานประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคมในแต่ละครั้ง เป็นการหยิบยกประเด็นจากรายงานสถานการณ์คุณธรรมมาสร้างพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสนอทางเลือกของการพัฒนาสังคมในมิติคุณธรรม ทั้งในด้านวิชาการและด้านปฏิบัติการ

ในปี 2564 ได้มีการจัดประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม ครั้งที่ 1 ไปเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2564 ในหัวข้อ “โควิด-19 จากบทเรียนสู่การเรียนรู้ (Covid – 19 2021 : Lesson and Learn)” ซึ่งผลจากการประชุมพบว่า “จิตสาธารณะ” คือต้นทุนความดีที่ทำให้คนในสังคมไทยใช้ในการตั้งรับและปรับตัว (resilience) ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยมีนวัตกรรมทางสังคมเป็นเครื่องมือเสริมพลังให้จิตสาธารณะเข้มแข็ง และเห็นเป็นรูปธรรม

จากข้อค้นพบดังกล่าว ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จึงได้ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม ปี 2564 ครั้งที่ 2 ในหัวข้อ “จิตสาธารณะ กับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม” เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคมที่ต่างหนุนเสริมซึ่งกันและกัน และเป็นกลไกที่สังคมไทยนำมาใช้ในการตั้งรับและปรับตัวท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งมองภาพของการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะ และการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทยในอนาคตร่วมกันต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อนำเสนอแนวโน้มสถานการณ์คุณธรรมในสังคมไทย ปี 2564

2.2 เพื่อสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประเด็นสถานการณ์คุณธรรม และภาพอนาคตของการพัฒนาสังคมไทยในมิติคุณธรรม

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 เครือข่ายทางสังคมรับรู้ถึงแนวโน้มสถานการณ์คุณธรรมในสังคมไทย ปี 2564
- 3.2 เกิดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นสถานการณ์คุณธรรม และภาพอนาคตของการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย

4. รูปแบบงานประชุมวิชาการ

รูปแบบงานประชุมวิชาการ แบ่งเป็น 3 ช่วง ประกอบไปด้วย

ช่วงที่ 1 บรรยาย “จิตสาธารณะ: พลังของการเปลี่ยนแปลงสังคม”

ช่วงที่ 2 เวทีวิชาการ “จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม: การตั้งรับ & ปรับตัวในสถานการณ์โควิด”

ช่วงที่ 3 เสวนากรณีตัวอย่าง “นวัตกรรมทางสังคม: เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสำนึกสาธารณะ”

ข กำหนดการ

กำหนดการ

ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม (ออนไลน์)
 จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม
 ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2564 เวลา 09.45-15.00 น.

- 09.45 - 10.00 น. กล่าวเปิดงาน และบรรยาย “จิตสาธารณะ: พลังของการเปลี่ยนแปลงสังคม”
- รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุรียเดว ทรีปาตี
 ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
- 10.00 - 12.00 น. Session 1 “จิตสาธารณะและนวัตกรรมทางสังคม: การตั้งรับ & ปรับตัวในสถานการณ์โควิด”
- คุณคุณาวุฒิ บุญญานพคุณ
 ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมเพื่อสังคม
 สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
 - ดร.รณกร ไวยวุฒิ
 อาจารย์ด้าน Innovation Project และ Sustainable Development
 สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - คุณวินัส อัครสิทธิถาวร
 ผู้อำนวยการ Enterprise Brand Management Office SCG
- ดำเนินเวทีโดย คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ก่อตั้งเพจ “มนุษย์ต่างวัย”
- 13.00 - 14.45 น. Session 2 “นวัตกรรมทางสังคม: เครื่องมือในการขับเคลื่อนจิตสำนึกสาธารณะ”
- คุณนิธิกร บุญยกุลเจริญ
 ทีมพัฒนา Website Emergency Alert (ขจก. เมตามีเดีย เทคโนโลยี)
 และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการดิจิทัลวิถีใหม่ (Digital New Normal)
 - คุณปฎิพัทธ์ สุธำเภา
 ผู้ก่อตั้ง Opendream บริษัทที่นำเอาความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมา
 ช่วยเหลือสังคม
 - คุณธเนศ ศิริनुมาศ
 ฝ่ายประชาสัมพันธ์และประสานงานต่างประเทศ สมาคมคนรุ่นใหม่กับ
 นวัตกรรมทางสังคม (SYSI : เครือข่ายนวัตกรรมคนรุ่นใหม่)
- ดำเนินเวทีโดย คุณประสาน อิงคนันท์ ผู้ก่อตั้งเพจ “มนุษย์ต่างวัย”

14.45 - 15.00 น. กล่าวสรุปและกล่าวปิดงาน

- รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

สรุปประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม
จิตสาธารณะกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

คณะทำงานศูนย์คุณธรรม

นางสาวปรียาภรณ์ พูลศรี	ผู้จัดการสำนักพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมและสื่อสารสนเทศ
นางสาวธัญลักษณ์ ศรีสง่า	หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยนวัตกรรมและระบบพฤติกรรมไทย
นายดิณณพัชช์ พูลพิพัฒน์	นักวิชาการส่งเสริมคุณธรรม
นางสาวเปรมกมล สมใจ	นักวิชาการส่งเสริมคุณธรรม
นางสาวลักษิกา เกาะเศษ	นักวิชาการ
นางสาวภูริชยา ภูวญาณ	เจ้าหน้าที่โครงการ